

Asia: STM093:00/2016

Romaniasiaain neuvotelukunnan luonnos Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Romaniasiaain neuvottelukunta on pyytänyt Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuselta (STEA) lausunnon liittyen luonnokseen Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018–2020).

Pyynnöstä lausumme luonnoksesta Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018–2020).

1 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) avustukset yleishyödyllisiin, terveyttä ja hyvinvointia edistäviin hankkeisiin

STEA vastaa Veikkaus Oy:n pelituotoista terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien valtionavustusten valmistelusta, avustusten maksatuksesta, käytön valvonnasta sekä tulosten ja vaikutusten arvioinnista. Lopullisen päätöksen avustusten myöntämisestä tekee sosiaali- ja terveysministeriö. Avustusehdotuksen valmistelua ohjaavat voimassa olevan lainsäädännön lisäksi STEAn avustustoiminnan linjaukset ja sitä vuosittain täsmentävä toimeenpanosuunnitelma, toimintaympäristötieto sekä valvonta- ja arviointihavainnot.

STEAn valmistelemat valtionavustukset voivat kohdistua vähemmistöjen kuten romanien ja saamelaiden järjestölähtöiseen auttamiseen lakisääteisten palveluiden ulkopuolella tarveperusteisesti. Tällaisia voivat olla esimerkiksi toiminnot, jotka eivät kuulu julkisen sektorin järjestämisvastuulle tai jotka täydentävät olemassa olevia julkisia palveluketjuja ja -rakenteita. STEA voi myös edistää uusia, innovatiivisia toimintoja ja keinoja vähemmistöjen osallisuuden lisäämiseksi ja syrjäytymisriskin vähentämiseksi.

Vuodelle 2018 STEAn valmistelemia valtionavustuksia ehdotetaan romaniväestön hyvinvoinnin edistämiseen muun muassa yksilöllisen ohjauksen, tuen, neuvonnan ja romanijärjestöjen keskinäisen verkostoitumisen avulla. Hankkeissa tuetaan romaninuorten työelämävalmiuksia, tehdään romaneihin kohdentuvaa perhetyötä sekä rikostaustaisten romaninaisten edunvalvonta- ja vaikuttamistyötä ja tavoitellaan ikääntyneiden romanien yksinäisyyden vähentämistä.

Romanijärjestöjen avustuskohteet vuonna 2018:

Elämä ja Valo ry (Ak 2 Romaniväestön osallisuuden vahvistamiseen aluetapahtumien, koulutuksen ja yksilöllisen tuen sekä neuvonnan kautta (2018–2019), 99 000 euroa)

Fintiko Romano Forum ry (Ak 1 Romanijärjestöjen verkostoitumisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen tukemiseen ja kehittämiseen jäsenjärjestöavustusten, koulutuksen, neuvonnan ja vaikuttamistoiminnan avulla, 133 000 euroa)

Jyväskylän Romaninuoret ry (Ak 2006 Eriyistä tukea tarvitsevien romaninuorten elämänhallinnan parantamiseen ohjauksen ja vertaistuen avulla (2016–2018), 85 000 euroa)

Maahanmuuttajanuorten tuki ry (C 4375 Pääkaupunkiseudulla asuvien 18–34-vuotiaiden romaninuorten osallisuuden ja työelämävalmiuksien parantamiseen ryhmätoimintaa sekä yksilöllistä tukea hyödyntäen (R3 Romaninuori 2018–2020), 111 000 euroa)

Romano Missio ry (Ak 2872 Rikostaustaisille romaninaisille suunnatun tukipisteen toimintaan, tukihenkilöverkoston ylläpitämiseen, rikosseuraamusasiakkaiden työn koordinointiin sekä edunvalvonta- ja vaikuttamistyöhön (Naisten kulma 2017–2019), 245 000 euroa)

Romano Missio ry (C 3470 Romaniperheille tarjottavaan perhetyöhön ja sen kehittämiseen arjen selviytymisen, lasten kasvatuksen, lasten ja nuorten koulunkäynnin, työelämän ja asumisen tueksi (Eväitä arkeen - romaniperhetyön projekti 2017–2020) (Kaikille eväät elämään -avustusohjelman osahanke), 151 000 euroa)

Suomen Romaniyhdistys ry (Ak 1292 Syrjäytymisvaarassa olevien, kotona asuvien ja yksinäisten romanivanhusten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn liikkuvan toimiston tuella (2018–2019), 60 000 euroa.

2 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) lausunto

Luonnoksessa kuvataan uutta romanipoliittista ohjelmaa (ROMPO2), jonka tehtävänä on seurata romaniväestön yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien ja elinolosuhteiden kehitystä sekä edistää romanien tasa-arvoa. Ohjelman päätavoitteena on tukea romanien myönteisesti jatkunutta yhteiskunnallista integraatiota, jolle Suomen nykyinen lainsäädäntö ja kattava palvelujärjestelmä luovat pääosin hyvän pohjan. STEAn arvion mukaan romanien asema on parantunut myös järjestölähtöisen auttamisen ja vaikuttamistyön avulla ja sen ansiosta. Esimerkiksi romaninaisvankien tukea vankeusaikana ja vapautuessa on kehitetty monivuotisessa hankkeessa ansiokkaasti, ja etsivän työn avulla on kyetty tarjoamaan kohderyhmälle konkreettista tukea ja apua arjen asioissa ja ongelmatilanteissa. Romaninuorten elämänhallintaa ja työelämään sijoittumista on puolestaan onnistuttu edistämään järjestötyöllä, joka on tukenut peruskoulun loppuun suorittamista.

STEA korostaa romaniväestön integraatiota edistävässä työssä järjestöjen vankkaa asiakastyössä kerättyä asiantuntemusta ja sen avulla kohderyhmän keskuudessa saavutettua luottamusta. Järjestöt onnistuvat työssään tavoittamaan ihmisiä, jotka jäävät julkisten palveluiden katveeseen tai kokonaan niiden ulkopuolelle. Siten järjestöillä on keskeinen tehtävä toisaalta tukea romaniväestön jäseniä, mutta myös toimia heidän arkensa asiantuntijoina viranomaisyhteyksissä.

Lausuntopyynnössä STM pyytää lausunnonantajia arvioimaan eri toimintalinjoja ja niiden toimenpiteiden tärkeysjärjestystä. Seuraavassa STEA arvioi toimintalinjojen sisältöä omalla toimialallaan.

Toimintalinja 3: Romaniväestön yhdenvertaisen kohtelun ja palveluihin pääsyn edistäminen

STEA pitää hyvänä, että ohjelmaluonnoksessa kiinnitetään huomiota palveluiden yhtäläisen laadun takaamisen merkitykseen. On tärkeää, että romanikulttuurin ja romanityhteisön elinolojen tarkempi tuntemus ja kulttuurisensitiivinen työote huomioidaan palveluiden tarjoajien keskuudessa.

STEA katsoo, että järjestöillä on suuri rooli erityisesti palvelujärjestelmän tuntemuksen ja luottamuksen edistämässä järjestelmän ja kansalaisten välillä ja tämän roolin merkittävyys tulee tulevaisuudessa lisääntymään SOTE- ja maakuntauudistusten tuomien muutosten myötä. STEA korostaa, että romanijärjestöjä voisi jatkossa hyödyntää nykyistä vahvemmallalla roolilla kokemusasiantuntijoina ja yleensäkin kohderyhmän tuntemiseen liittyvän systemaattisen tiedon välittämisessä. Luonnoksessa viitataan Ohjaamoissa tehtävään työhön. Maahanmuuttajataustaisten nuorten osalta Ohjaamojen yhteyteen integroiduista palveluista on saatu hyviä tuloksia. STEAn näkemyksen mukaan vastaavaa palvelukokonaisuutta olisi tarkoituksenmukaista kohdentaa jatkossa myös romaninuorten kanssa tehtävään ohjaus- ja neuvontatyöhön.

Toimintalinja 6: Romaniväestön voimaannuttaminen ja osallisuuden vahvistaminen

Ohjelmaluonnoksen mukaan keskeistä on vahvistaa romanien ja romaneja edustavien järjestöjen kuulemista sekä avata romaneille uusia paikallistason vaikutusmahdollisuuksia heitä itseään koskevissa asioissa. Luonnoksessa korostuu romanijärjestöjen rooli romanien työllistäjänä. STEA näkee, että romanijärjestöillä on luonnoksessa kuvattua laajempi merkitys osallisuuden vahvistajana ja kohderyhmän edun ja oikeuksien puolustajana.

Toimintalinja 8: Alueellisen ja paikallisen romanityön kehittäminen

Ohjelmaluonnos korostaa, että ennakkoluulojen ja stereotyyppien poistamiseen tähtäävä aktiivinen tiedottaminen ja jatkuva vuoropuhelu viranomaisten ja romanien välillä on ensiarvoisen tärkeää. Toiminnan tavoitteena on romanikysymysten valtavirtaistaminen osaksi muuta paikallista ja alueellista kehittämistoimintaa sekä koko väestölle yhteisiä palveluita. Tämä vaatii yleensä uuden toimintakulttuurin ja kumppanuuksien luomista paikallistasolle. STEA korostaa, että uusien toimintatapojen kokeileminen ja valtavirtaistaminen edellyttää vahvaa kohderyhmän tarpeiden huomioimista ja heidän aitoa osallistamista yhteisten palveluiden kehittämiseksi.

STEA:n näkemyksen mukaan yhdistyksissä toimivat vapaaehtoiset tekevät tällaista työtä jo paljon, mutta toiminta on maantieteellisesti paikallista ja siksi eri puolilla maata asuvat romanit ovat keskenään eriarvoisessa asemassa. STEA katsoo myös, että kokonaan uusien toimintakulttuurien ja -menetelmien kehittämisen ohella on aiheellista hyödyntää jo olemassa olevia, toimivia rakenteita ja kumppanuuksia ja pyrkiä monistamaan näitä paikallisia käytäntöjä laajempaan käyttöön.

Kristiina Hannula

johtaja

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA)

Ahokas Tiina
Sosiaali- ja terveysministeriö - STM/HPO/STEA